

КЛАПТИКОВЕ ПОКРИВАЛО З ВИШИВАНОК

Кілька років тому наш музей отримав особливий дарунок від однієї жінки з Монреалю – велике клаптикове покривало, пошите з вишиваних рукавів жіночих буковинських сорочок!

Буковинський край знаходиться між Україною та Румунією. Північна частина Буковини належить до України і є основним районом Чернівецької області. Південна частина належить Румунії. Історично Буковина входила у склад Київської-Русі та Галицько-Волинського князівства. Але від 14-го століття в буковинському краї відбувалися чисельні політичні зміни і так Буковина переходила від одного князівства до другого та попадала під владу різних окупантів. Буковинський край був частиною

Молдавського князівства, потім провінцією Оттоманської Туреччини, частиною Австро-Угорської Імперії, а від 1918 до 1940 року входив у склад Румунії. Населення Буковини до другої Світової Війни було багатоетнічне – українці, румуни, мадяри, євреї, молдавани, поляки, німці і цигани. Хоча міжкультурні впливи були і є

очевидними в деяких аспектах, проте кожна етнічна група старалася зберегти свою культурну спадщину, ідентичність та особливу характеристику. На підставі рішень мирних договорів після Другої світової війни Буковинський край поділено між Україною і Румунією. Головне місто Буковини – Чернівці, яке століттями було важливим політичним, релігійним і культурним центром стало столицею українського буковинського регіону – Чернівецької області.

У роки, коли Буковина була частиною Австро-Угорської Імперії, особливо наприкінці 19-го та початку 20-го століть, серед австрійської інтелігенції та освіченого населення розвинулось велике зацікавлення народною культурою етнічних народів, які входили в склад Імперії. Наукова праця в цій галузі була щедро фінансована Австрійською аристократією та королівством. Одне з найбільш якісних видань, яке з'явилося в результаті цих дослідів, вийшло 1912 року у Відні під назвою "Взори вишивок домашнього промислу на Буковині". Один примірник цього видання знаходиться в нашій бібліотеці. Автор праці – Еріх Колбенгаєр, австрійський інженер та директор державної промислової школи в Чернівцях, збирав матеріал до цієї праці, роками мандруючи по селах. Особливо його цікавила вишивка жіночих сорочок, хустин та ширинок (хусточок). Книга складається із 75 кольорових таблиць великого формату. Пояснювальний текст поданий німецькою, французькою та англійською мовами. Як доповнення до кольорових таблиць із зображеннями, автор виготовив додаткові таблиці з детальною інформацією про кожний взір, розміщення його на сорочці, популярні назви кожного мотиву. Термінологію назв автор подав на оригінальній рутенській (українській) та румунській мовах з перекладом на німецьку, французьку та англійську. Видання це є справжньою енциклопедією буковинських взорів, термінологічним словником назв мотивів і першорядним джерелом інформації для науковців. У 1974 році Українська Жіноча Ліга Канади перевидала ця працю, але у зменшеному і скромнішому вигляді.

Творцем подарованого клаптикового покривала є Осипа Маєр Григорович, народжена приблизно 1850 року в Чернівцях, де й виросла. Вона жила в той час, коли процвітало зацікавлення народним мистецтвом. Осипа була талановитою майстрицею різних ремесел, таких як плетіння, гачкування, мереження, вишивання. Це своєрідне вміння викликало в неї уважне ставлення та дбайливість до

народного мистецтва. Вона особливо цікавилася вишиваними вживаними буковинськими жіночими сорочками, яких продавали на ярмарках селянки. Рукави українських народних сорочок були завжди прикрашені багатою та мистецько-складною вишивкою, а буковинські сорочки і поготів. Вишивка на традиційних буковинських сорочках складалася з трьох частин – уставка, підуставка (морщинка) і рукав. Кожна частина мала свій своєрідний орнамент. Уставка складалася з кольорових геометричних, іноді стилізованих, рослинних мотивів, укладених горизонтальними смугами. Часто ці смуги були обведені сухозлоттю та прикрашені поверх стібів кораликами та лелітками. Підуставка або морщинка складалася з широкого, часто одноколірного взору з геометричним мотивом – символом сонця. Під морщинкою рукав прикрашали так звані "стовпом" або скісними галузками. Мотив "стовп" – це пряма стилізована галузка дерева з розкішними цвітами обабіч. Іноді замість прямої галузки прикрашали рукав скісними вузжчими та ширшими смугами. І стовп і скісні галузки символізували дерево життя.

Осипа за своїм планом укладала вишивку з рукавів буковинських сорочок, з'єднувала їх мережками і так створювалися наквивала, скатерті, порт'єри, торбинки, плаття. Цими своєрідними творами вона обдаровувала своїх дітей та внуків. Клаптикове покривало, про яке ведеться мова, наш музей отримав у дарунок від внучки Осипи – Степанії Звонюк з Монреалю. Окремі взори на нашому клаптиковому покривалі майстерно злучені вигадливими мережками та цікавими змережувальними стібами. Талановита майстриця створила це покривало із старовинних клаптиків вишивок та подала їх у новому виді, не применшуючи при цьому їхньої краси; не дозволила і знищити їх, а зберегла та подарувала нам, щоб ми мали змогу оцінити багатство українського народного мистецтва.

Багато з нас має багато зразки вишивок і не знає, що з ними робити, особливо, коли вони понижені та зношені. Є такі власники, що просто їх викидають, а це великий жаль. Моя знайома – мисткиня Софійка Лада врятувала та використала зразки вишивок своєї матері, створивши з них велику настінну декорацію – килимок, який часто експонує на різних мистецьких виставах. Інша приятелька з маленьких серветок, які її мама залюбки вишивала, пошила собі довгу парадну спідницю, в якій виступала на так званих

і колись дуже популярних "Вишиваних вечерицях", організованих Союзом Українок Америки. Існує багато способів, якими можна врятувати та зберегти понижені вишивки. Якщо не знаєте що з ними зробити – подаруйте їх музеям. Там для них знайдеться відповідне місце для зберігання і корисний ужиток.

Любов Волинець

Фото: буковинські сорочки з музейної колекції у Стенфордї, КТ

